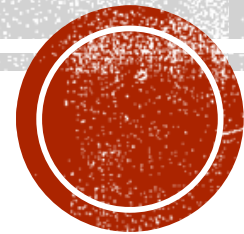

ТЕМА 2. МИТНІ ПРОЦЕДУРИ

- 1. Сутність та економічне значення митних процедур**
- 2. Досвід провідних країн світу у проведенні митних процедур**
- 3. Спрощення митних процедур відповідно до Рамкових стандартів ВМО**
- 4. Забезпечення митної безпеки та митних інтересів в умовах спрощення митних процедур**

1. Сутність та економічне значення митних процедур

Особливістю митної політики держави є її багатofункціональність та різновекторність, що передбачає розв'язання питань забезпечення та підтримки ефективного співвідношення між експортом та імпортом товарів, раціональних меж протекціонізму щодо окремих галузей, розвитку здорової конкуренції й сприяння міжнародній торгівлі.

Саме на це мають бути спрямовані практичні заходи з *удосконалення митних процедур шляхом їх пришвидшення й спрощення.*

У вузькому значенні **митними процедурами** вважаються сукупність правил, що використовуються для визначення митних цілей, вимог та умов володіння, користування та розпорядження товарами на митній території митного союзу чи за кордоном.

У широкому значенні, **митна процедура** – це нормативно встановлена система, утворена правовими відносинами, орієнтована на виконання конкретного правового результату та складається з відповідних митних елементів, що послідовно змінюють один одного.

Класифікація митних процедур:

- *за засобом переміщення товарів* (митні процедури на повітряному, залізничному, автомобільному, морському і річковому, трубопровідному транспорті та лініях електропередач, а також митні процедури для змішаного перевезення вантажів);
- *за способом переміщення товарів* (митні процедури, які застосовуються для ручної поклажі, несупроводжуваного багажу, митні процедури при міжнародних поштових та міжнародних експрес-перевезеннях);
- *за видом митного режиму*, в якому перебуває предмет переміщення через кордон;
- *процедури митного контролю, митного оформлення, та забезпечення справляння митних платежів* (контроль правильності розрахунку та повноти сплати).

Особливості митних процедур:

- 1) митні процедури реалізуються в процесі виникнення митних відносин між фізичними та юридичними особами, в першу чергу учасниками ЗЕД, та митними органами при переміщенні товарів та транспортних засобів через митний кордон України;
- 2) митні процедури на практиці являють собою сукупність дій працівників митних органів, які здійснюються задля дотримання вимог законодавства України з питань державної митної справи;
- 3) порядок реалізації митних процедур залежить від обраного напрямку, способу та засобу переміщення через митний кордон;
- 4) правомірність та порядок виконання митних процедур регулюється митним законодавством.

Зростання торговельних потоків товарів, що переміщуються через митні кордони держав, можливе за умови застосування митними адміністраціями спрощених митних процедур та приведення їх до єдиних міжнародних стандартів.

Питання, пов'язані зі *спрощенням та підвищенням ефективності митних процедур*, вирішуються через співпрацю в рамках міжнародних організацій.

Останнім часом проблема спрощення митних процедур стала вагомим *фактором політики у галузі розвитку міжнародної торгівлі*, зокрема й для України з огляду на потребу поглиблення інтеграції у світовий ринок. Отже, тематика дослідження є актуальною та має науково-практичне значення.

2. Досвід провідних країн світу у проведенні митних процедур

Важливим напрямом сучасних змін у митній сфері є активне *застосування електронних технологій у митній практиці.*

Зокрема, провідний європейський та світовий досвід свідчить про ефективність технологій електронної митниці, що *забезпечує функціонування простого безпаперового середовища*, в якому діють митні адміністрації та суб'єкти господарювання.

Міжнародна конвенція про спрощення та гармонізацію митних процедур регулює практично усі сфери митних відносин.

В м. Кіото у 1973 р. країни ЄС доєдналися до конвенції, яка є вектором у побудові *механізму митного регулювання й уніфікації митного законодавства країн*, що прагнуть до розвитку міжнародної торгівлі. Основні положення Кіотської конвенції подані в (табл. 1).

Таблиця 1. Базові правила “Міжнародної конвенції про спрощення і гармонізацію митних процедур”

Номер імперативів	Характеристика
I	усі товари, в тому числі транспортні засоби, які ввозяться на митну територію чи вивозяться з неї, незалежно від того, чи обкладаються вони митами та податками, підлягають митному контролю;
II	митний контроль обмежується мінімумом, необхідним для забезпечення дотримання митного законодавства;
III	при застосуванні митного контролю використовується система управління ризиками;
IV	митна служба застосовує метод аналізу ризиків для визначення осіб і товарів, у тому числі транспортних засобів, що підлягають перевірці, та ступеня такої перевірки;
V	для підтримки системи управління ризиками митна служба застосовує стратегію, яка базується на системі засобів оцінювання ймовірності недотримання законодавства;
VI	система митного контролю передбачає контроль на основі методів аудиту;
VII	митна служба прагне до співробітництва з іншими митними службами та укладення угод про взаємну допомогу з метою вдосконалення митного контролю;
VIII	митна служба прагне до співробітництва з учасниками зовнішньої торгівлі та укладення меморандумів про взаєморозуміння з метою вдосконалення митного контролю;
IX	митна служба, наскільки це максимально можливо, використовує інформаційні технології та засоби електронних комунікацій для вдосконалення митного контролю;
X	митна служба оцінює системи електронних комунікацій учасників зовнішньої торгівлі, якщо такі системи впливають на проведення митних операцій, для забезпечення їхньої відповідності вимогам митної служби.

3. Спрощення митних процедур відповідно до Рамкових стандартів ВМО

Обравши європейський шлях розвитку, Україна визначила стратегічним напрямом своєї внутрішньої та зовнішньої політики інтеграцію в Європейське Співтовариство.

Узгодження вітчизняного законодавства, зокрема й митного, з європейськими вимогами і стандартами прискорить процес євроінтеграції нашого суспільства й створить сприятливі умови для розвитку транскордонної торгівлі

Стандартом взаємодії митних служб та учасників міжнародної торгівлі стали **Рамкові стандарти безпеки та спрощення світової торгівлі.**

Практично всі країни-члени Всесвітньої митної організації висловили готовність впроваджувати принципи Рамкових стандартів, зокрема
Україна.

Саме з прийняттям Рамкових стандартів та приєднанням України до протоколу про внесення змін до Міжнародної конвенції про спрощення та гармонізацію митних процедур, пов'язані *суттєві зміни у вітчизняному митному законодавстві, початок впровадження міжнародних стандартів безпеки в митній діяльності та активне реформування системи митних органів.*

Хоча **Рамкові стандарти** мають рекомендаційний характер, тобто за їх невиконання не передбачається міжнародно-правової відповідальності держав, однак ***вони мають політичну відповідальність.***

Відмова від їх виконання *може негативно позначитися на міжнародному авторитеті держави та її становищі на міжнародній арені*, оскільки Рамкові стандарти були прийняті головним представницьким органом організації – Радою ВМО, крім того, ***вони враховують інтереси світової торгівлі.***

Метою Рамкових стандартів є **забезпечення питання спрощення та безпеки світової торгівлі** шляхом створення єдиного набору міжнародних стандартів (стратегічних напрямів) і досягнення, таким чином, **одноманітності та передбачуваності в роботі митних органів різних держав.**

В Рамкових стандартах розкриті **основні вектори розвитку митної справи**, схвалені ВМО:

- установлення стандартів, що забезпечують підвищення безпеки і спрощують функціонування міжнародного ланцюга поставок товарів на глобальному рівні з метою досягнення більшої визначеності та передбачуваності;
- забезпечення комплексного управління міжнародним ланцюгом поставок товарів усіма видами транспорту;
- зміцнення ролі, функцій та можливостей митних служб у світлі викликів ХХІ ст.;

- зміцнення співробітництва між митними адміністраціями з метою розширення їх можливостей із виявлення операцій підвищеного ризику;
- зміцнення співробітництва між митними структурами та суб'єктами зовнішньоекономічної діяльності;
- сприяння безперервному та безпечному переміщенню товарів у зовнішньоторговельній діяльності.

Основні елементи Рамкових стандартів:

- *гармонізація інформаційних вимог*, пов'язаних із попереднім електронним повідомленням про вантаж, що ввозиться в країну, вивозиться з неї чи є транзитним вантажем;
- зобов'язання всіх країн, що приєдналися до Рамкових стандартів, послідовно підходити до питань *управління ризиками* для вирішення питань безпеки;
- вимоги щодо *митного огляду* контейнерів та вантажів підвищеного ризику під час експорту;
- *пільги*, які митні адміністрації можуть надавати суб'єктам господарювання, що дотримуються мінімальних стандартів безпеки міжнародного торговельного ланцюга постачання товарів і використовують ефективні методи роботи.

Рис. 1. Ключові елементи Рамкових стандартів

Рамкові стандарти базуються на двох основних опорах:

- 1) система угод між митними службами держав;
- 2) партнерські відносини між митними службами та підприємницьким співтовариством.

Рис. 2. Опори співробітництва Рамкових стандартів

Коли Рамкові стандарти ВМО будуть запроваджені в повному обсязі, модель діяльності митних адміністрацій (зокрема митних органів України) буде такою:

- вони використовуватимуть у своїй діяльності уніфіковані форми та методи, що базуватимуться на однакових підходах до управління, оцінки ризиків;
- функціонуватиме єдина митна інформаційна система, доступ до якої матимуть митні адміністрації всіх держав;
- використання системи електронного декларування;

- електронні митні декларації використовуватимуться митними адміністраціями держави відправника, транзиту та отримання товару, в результаті чого вони матимуть попередню інформацію щодо всіх вантажів, їх характеру і строків відправлення (прибуття). Це дасть змогу на ранньому етапі виявляти вантажі групи підвищеного ризику;
- відбуватиметься автоматичний добір вантажів, стосовно яких проведення митного огляду має бути обов'язковим або поглибленим;
- митні адміністрації активно використовуватимуть технології неінтрузивного (неруйнівного) митного огляду відповідно до оцінки ризиків;

- діяльність митних адміністрацій буде пов'язана з діяльністю міжнародної системи уповноважених економічних операторів (Authorized Economic Operator), тобто суб'єктів ЗЕД;
- функціонування єдиної митної інформаційної системи забезпечуватиметься не тільки митними адміністраціями, а й уповноваженими економічними операторами;
- уповноважені економічні оператори будуть активними учасниками митних процедур та забезпечуватимуть у межах своїх повноважень дотримання митного законодавства.

4. Забезпечення митної безпеки та митних інтересів в умовах спрощення митних процедур

При сприянні міжнародної торгівлі та спрощенні митних процедур велике значення має **забезпечення митної безпеки**, яка є складовою безпеки держави та розробка заходів, спрямованих на оптимізацію контрольних функцій держави, щоб виявляти, запобігати та припиняти зовнішньо економічні загрози.

Забезпечення митної безпеки держави є одним із головних завдань Державної фіскальної служби України.

МКУ (ст. 6) визначає
митну безпеку як стан захищеності митних інтересів
держави,

а митні інтереси – як національні інтереси держави,
забезпечення та реалізація яких досягаються шляхом
здійснення державної митної справи.

Необхідність забезпечення балансу між ефективним митним контролем та сприянням міжнародній торгівлі визначається у багатьох міжнародних актах, конвенціях та договорах:

- 1) Міжнародна конвенція про спрощення і гармонізацію митних процедур
- 2) Рамкові стандарти безпеки та полегшення всесвітньої торгівлі ВМО
- 3) Угода СОТ про спрощення процедур торгівлі від 07.12.2013 р.
- 4) Митний кодекс Європейського союзу 2016 р. тощо

Забезпечення митної безпеки - впровадження у митну справу сукупності засобів, здатних протидіяти внутрішнім і зовнішнім загрозам та викликам у сфері митних економічних відносин, а також забезпечення можливості досягти необхідного рівня захищеності, надійності та усталеності митної служби шляхом створення ефективного регуляторного організаційно-економічного механізму.

Рамкові стандарти започаткували процес формування стандартів безпеки ланцюга постачання товарів, що передбачає використання нових підходів у процесі руху товарів від постачальника до покупця в умовах тісного партнерства між митними органами та бізнесспільнотою.

Одним із принципів, визначених у Рамкових стандартах, є **принцип попереднього інформування**. Застосування системи попереднього інформування у ВМО розглядається як показник, що характеризує високий рівень розвитку митної служби держави.

Стандартом 6 Рамкових стандартів «Попередня електронна інформація» передбачено, що для забезпечення адекватної оцінки ризику, *митна адміністрація повинна своєчасно вимагати попередню електронну інформацію щодо вантажів чи контейнерних відправлень.*

Цей стандарт охоплює широке коло питань **інформаційних технологій**, зокрема:

- необхідність комп'ютеризації (п. 6.1);
- Інструкцію з ІТ переглянутої Кіотської конвенції (6.2);
- Стандарти обміну електронними даними (6.4);
- Модель даних ВМО (6.5);
- Безпека ІТ (6.6);
- Електронні підписи (6.7);
- Конфіденційність і захист даних (6.9).

Система попереднього інформування про переміщення (Advance Cargo Information System – ACIS) – електронна система, що дозволяє отримати інформацію про вантаж до його прибуття різними видами транспорту.

Надання АСІ усіма учасниками ланцюга постачання за напрямками поставки дозволяє митним органам сортувати імпортовані контейнери, приймати рішення на базі наявної інформації щодо ідентифікації конкретних вантажів та їх огляду, а також концентрувати ресурси на тих операціях і вантажах, що мають ознаки високого ризику порушення митного законодавства.

Європейський союз і США розглядають попереднє інформування у першу чергу в комплексі заходів безпеки держави. Оскільки держава є головним гарантом безпеки своїх громадян і забезпечує мінімізацію ризиків національної безпеки, **попереднє інформування розглядається в комплексі із системою управління ризиками**, побудованою відповідно до єдиних критеріїв відбору областей ризику для проведення контрольних заходів.

Рамковими стандарти зафіксовано цілісний підхід до **забезпечення збалансованого поєднання заходів безпеки і полегшення торгівлі**, сформульовано чотири принципи і стандарти, що стосуються попереднього повідомлення про вантаж, управління ризиками, використання обладнання для безконтактного огляду, концепції «уповноваженого економічного оператора», а також включення питань управління ланцюгами поставок до єдиного комплексного правового інструментарію.

Основні цілі та принципи Рамкових стандартів:

- встановлення стандартів, що забезпечують підвищення безпеки і полегшують функціонування міжнародного ланцюга поставок товарів на глобальному рівні з метою досягнення більшої визначеності та передбачуваності;
- забезпечення комплексного управління міжнародним ланцюгом поставок товарів для всіх видів транспорту;
- зміцнення ролі, функцій та можливостей митних служб у світлі викликів та можливостей XXI століття;

- зміцнення співробітництва між митними адміністраціями з метою розширення їх можливостей з виявлення відправок підвищеного ризику;
- зміцнення співробітництва між митними структурами і підприємницьким співтовариством;
- сприяння безперервному рухові вантажів по всьому безпечному міжнародному ланцюгу поставок товарів.

Отже, система управління ризиками є одним із основних напрямів прискорення митних процедур, спрощення митного контролю та сприяння торгівлі, яка дозволяє ефективно використовувати ресурси митних органів на основі принципу вибірковості та зосереджувати їх увагу на об'єктах аналізу ризику, щодо яких є потреба у застосуванні окремих форм митного контролю або їх сукупності, для запобігання порушень митних правил.

**Форми державного управління зовнішньоторгівельною
безпекою та забезпечення митної безпеки:**

митно-тарифний
контрольно-економічний
організаційно-правовий
інформаційно-технологічний
адміністративно-політичний напрямки.

Митно-тарифний напрямок полягає у законності, правильності та достовірності визначення коду УКТ ЗЕД, країни походження, митної вартості та ставки митного тарифу на товари, які переміщуються через митний кордон України.

Контрольно-економічний напрям передбачає використання таких методів, як система управління ризиками та митного пост-аудиту. На основі системи аналізу та управління ризиками визначаються об'єкти контролю, які можуть бути перевірені митними органами на предмет дотримання суб'єктами ЗЕД митного законодавства уже після випуску товарів у вільний обіг.

Організаційно-правовий напрямок державного управління полягає у здійсненні управлінської діяльності шляхом прийняття нормативно-правових актів у сфері зовнішньої торгівлі, приєднання до відповідних міжнародних документів, імплементації у національне законодавство міжнародних норм та стандартів здійснення митної справи.

Інформаційно-технологічний передбачає впровадження новітніх інформаційно-телекомунікаційних систем і технологій та їх застосування при здійсненні митної справи.

Адміністративно-політичний напрямок реалізується за допомогою застосування нетарифних заходів регулювання зовнішньої торгівлі (не пов'язані із застосуванням мита), а також шляхом виконання держави як реакція на аналогічні дії інших держав.

Таким чином, державне управління забезпечення митної безпеки передбачає здійснення ефективних митних процедур, які повинні забезпечувати, з одного боку, спрощення та прискорення митного контролю та оформлення, а, з іншого – надійний рівень забезпечення митної безпеки та інтересів.

